

РАДЧЕНКО

Анна Ігорівна — кандидат геологічних наук, заступник директора з питань наукової та видавничої діяльності Видавничого дому «Академперіодика» НАН України
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0276-6398>

СІВОВА Тетяна Юрійівна — молодший науковий співробітник Видавничого дому «Академперіодика» НАН України, аспірант Київського національного торговельно-економічного університету
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9549-6288>

ВИДАВНИЧІ ПРОЄКТИ НАН УКРАЇНИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ АВТОРСТВА

Постійний моніторинг і вивчення видавничої діяльності та видавничої продукції Національної академії наук України у світлі загальносвітових тенденцій повсякчас спонукає до розгляду їх у зв'язку з актуальними питаннями розвитку суспільства. І хоча гендерні дослідження у найширшому розумінні не є новими у світі і тривають не одне десятиліття, в Україні вони мають поки що фрагментарний характер. Попри значні здобутки та глибоке опрацювання деяких найважливіших аспектів становлення гендерної рівності, питання залучення жінок до публікаційної діяльності досі не розглядалося. У пропонованій статті висвітлено склад і гендерний розподіл авторів книг, виданих у межах загальноакадемічних проєктів, як загалом, так і по секціях НАН України, які відповідають загальним науковим напрямам (фізико-технічні і математичні; хімічні і біологічні; суспільні і гуманітарні науки), та по відділеннях, що належать до цих секцій.

Ключові слова: видавничі діяльність, Національна академія наук України, гендерні дослідження, авторство.

Вступ. Сучасні гендерні дослідження будь-яких складових життя і діяльності людства ґрунтуються на необхідності виділити й окреслити ланки, де жінки і чоловіки не є рівноправними, а розподіл їх впливів і можливостей не паритетний, та запропонувати демократичні шляхи виправлення ситуації. Основою досліджень є розуміння того, що гендер — поняття суспільне, соціальне; гендерні ролі чоловіка і жінки формуються в соціумі внаслідок їх взаємодії в економічному, соціальному, культурному та інших контекстах. Усі дослідники, незалежно від країни, статі і часу виконання досліджень — початок ХХ чи початок ХХІ ст. — вказують на панування міцно укорінених суспільних стереотипів. У дуже стислому вигляді їх можна сформулювати так: чоловік спрямований на суспільну діяльність і побудову кар'єри, а отже, є активнішим, рішучішим, здібнішим, а жінка має пріоритетом родину та дітей, тому не може бути рівною чоловікові у суспільній успішності. Ці стереотипи є причиною вертикальної та горизонтальної сегрегації жінок: жінкам важче обійняти керівні посади, особливо у традиційно

чоловічих сферах, а їхня праця оплачується в середньому менше на 10–30 %.

Гендерні дослідження розпочалися власне зі спроб увести у традиційно «чоловічу» історію світу жінку, показати її роль у суспільному поступі, у розвитку науки і мистецтва [1]. Подібні дослідження вітчизняної історії свідчать, що жінка в Україні мала ширші права, ніж її європейські сучасниці, насамперед щодо розпоряджання майном та здобуття освіти [2, 3]. Ці факти підтверджують і численні праці зарубіжних учених, зокрема французьких, адже Французька революція була фактично кроком назад в емансипації жінок і повністю позбавила їх прав на суспільне життя, працю, власну думку й освіту. Наприклад, уніфіковані програми дали жінкам змогу отримувати ступінь бакалавра з 1924 р., але вступ до закладів вищої освіти повністю відкрився для них лише в 1978 р. (*École de l'air*), а рівність подружжя щодо управління сімейним майном і прав на дітей законодавчо було запроваджено тільки з 1985 р. [4].

В Україні, попри значно демократичніші у гендерному розумінні стартові умови — загальне виборче право, обов'язкова освіта від початку ХХ ст., реальні зрушення у законодавчому закріпленні прав жінок почалися зі здобуттям незалежності. Зокрема, законодавчу базу та інституційні механізми гендерної рівності було приведено до міжнародних стандартів після ухвалення Пекінської декларації та Платформи дій на IV Всесвітній конференції зі становища жінок (15.09.1995) [5, 6]. Важливим кроком стало ухвалення Закону України від 08.09.2005 № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [7]. Стаття 24 Конституції України гарантує рівні права та свободи і рівність перед законом чоловіка і жінки [8]. У червні 2017 р. запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, на якого покладено функцію організації здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства [9].

Розвиток гендерних досліджень тривав у межах відповідних державних програм і був спрямований на посилення сектору громадських організацій, розвиток гендерної освіти, запобігання та протидію гендерному насильству, підвищення рівня представленості жінок у суспільному й політичному житті, подолання стереотипів щодо розподілу чоловічих і жіночих ролей, забезпечення рівності в оплаті праці тощо. В основу цих програм покладено поширені у світі заходи з фінансування пріоритетів розширення прав і можливостей жінок на національному і регіональному рівнях, інструментом чого є так зване гендерне або гендерно орієнтоване бюджетування [10, 11]. В Україні відповідні методичні й практичні напрацювання здобули підтримку ПРООН та Регіонального представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта, яке, зокрема, реалізувало у 2011–2012 рр. проєкт «Гендерне бюджетування на місцевому рівні» у семи містах України.

Загалом в останні 25 років ЄС активно сприяв досягненню цілей гендерної рівності, надаючи необхідне фінансування ПРООН, Міжнародній організації праці, Раді Європи, ЮНІСЕФ на проєкти, спрямовані передовсім на посилення національних механізмів забезпечення гендерної рівності в різних сферах [6].

У «політичній частині» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, підписаної в березні 2014 р., серед цілей співробітництва вказано також «забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для чоловіків і жінок у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі прийняття рішень» і «подолання дискримінації в усіх її формах та проявах» [12].

Ці положення прямо кореспондуються з Цілями сталого розвитку 2015–2030, які набули чинності у січні 2016 р. і визначатимуть політику й обсяги фінансування ПРООН протягом наступних 15 років. Сімнадцять Цілей сталого розвитку поєднують 169 завдань загального Порядку денного. Ціль 5 «Гендерна рівність» передбачає досягнення справжньої рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат, припинення усіх форм їх дискримі-

нації. Це має вирішальне значення для прискорення сталого розвитку, адже розширення прав і можливостей жінок «справляє суттєвий позитивний вплив у всіх сферах і сприяє економічному зростанню та розвитку» [13]. Така увага до питань гендерної рівності пов'язана з тим, що «у деяких регіонах на ринку праці досі існує величезна нерівність, а жінки позбавлені рівного доступу до робочих місць» [13]. Однак питання гендерної рівності інтегровано й у інші Цілі, адже вони є комплексним проектом, спрямованим на забезпечення гармонійного розвитку людства й збереження довкілля.

Зазначені проблеми є спільними для всієї Європи: загалом у ЄС жінки отримують на 16% меншу зарплату, ніж чоловіки (від 2% різниці у Словенії до 27% в Естонії). У Німеччині гендерний розрив в оплаті праці становить 22% [14]. У Швеції жінки заробляють на 5% менше, ніж чоловіки, у Великій Британії — на 8% [15]. Причини цього, на думку дослідників з різних країн, однакові: суспільні стереотипи, добровільна згода жінок на менш оплачувані роботи й посади, частіша для жінок неповна зайнятість, кар'єрні перерви, пов'язані з народженням та вихованням дітей.

За результатами дослідження Світового банку (2019), лише 6 країн законодавчо надали жінкам рівні трудові права: Бельгія, Данія, Франція, Латвія, Люксембург та Швеція, однак і там упровадження цих законів є дещо непослідовним. Водночас лише 10 років тому рівних прав жінкам і чоловікам не надавала жодна країна. Світовий банк оцінив гендерну дискримінацію у 187 країнах за 8 зваженими показниками (від свободи пересування до отримання пенсії) і визначив, що максимальний бал (100) отримали названі вище 6 країн. Україна посіла 88-ме місце з показником 78,75, таким самим, як у Азербайджану, Білорусі та Замбії [15].

Гендерні тенденції на ринку праці. Важливим показником гендерної дискримінації є нерівність зайнятості на ринку праці в різних секторах економіки. Так, найбільше жінок у ЄС працює у сфері обслуговування (близько 50% працівників), у сільському господарстві

орієнтовно третину працівників становлять жінки, у промисловості — менше чверті. Однак найяскравішим прикладом гендерної сегрегації є освіта. Ще 10 років тому від 5 до 12% економічно активних жінок працювали саме в освіті і становили там більшість у всіх країнах ЄС за винятком Нідерландів. Однак виключно жіночою справою була й є дошкільна освіта (94–100% працівників), у початковій школі жінок було вже близько 2/3 (крім Італії та Португалії, де їх 90%), у середній школі — менше половини (найменше у Нідерландах — 28%), а у вищій школі повсюдно домінували чоловіки [4].

Такі самі тенденції зафіксовано дослідниками й в Україні. За даними 2017 р. освіта була єдиною галуззю в Україні, де більшість керівних посад обіймали жінки (69%). Однак у закладах освіти частка жінок-керівників зменшується зі зростанням віку учнів — 98% у дошкільній освіті, 87% — у початковій, 68% — у середній освіті. У 2018/2019 навчальному році жінки становили 81% вчителів середньої та старшої шкіл і 99% — початкової школи. Водночас 33% посад директорів шкіл I–III ступенів обіймають чоловіки. При цьому чоловіки-педагоги частіше, ніж жінки, зазначали, що їхнє професійне зростання було профінансовано школою (20,9 і 13,6% відповідно) [16].

Така ситуація стала однією з вагомих причин для розроблення методики гендерного аудиту закладів вищої освіти в Україні на основі методики Міжнародної організації праці. Гендерний аудит, виконаний за цією методикою у 15 вітчизняних закладах вищої освіти, засвідчив «наявність суттєвих гендерних диспропорцій на всіх рівнях — і на рівні складу університетської спільноти (студентство та викладацький склад, адміністрація та обслуговуючий персонал), і на рівні сприйняття проблеми гендерної рівності/нерівності, і на рівні професійних досягнень представників різних статей, і на рівні змісту навчальних програм» [17].

Так само, як і в освіті, в інших галузях економіки різних країн існує проблема непропорційного представлення жінок у сфері ухвалення рішень, на керівних посадах в установах,

організаціях і підприємствах [18, 19]. Примітно, що гендерний дисбаланс є значним серед керівників організацій і майже відсутній серед фізичних осіб-підприємців, а Київ і Київська область мають найменшу частку жінок серед керівників – юридичних осіб [19].

Цікавим прикладом галузевого гендерного дослідження є робота «Жінки та чоловіки в енергетичному секторі України», виконана у 2018–2019 рр. в Інституті економіки та прогнозування НАН України за підтримки Фонду ім. Гайнріха Бюлля [20]. Наголошуючи, що у всьому світі енергетику традиційно сприймають як суто чоловічу галузь, а в Україні частка жінок у цій сфері становить 23–27%, дослідники показали, що технології відновлюваної та зеленої енергетики відкривають шлях у цю галузь жінкам, у тому числі й на керівні посади. Однак кар'єрне зростання жінок є повільнішим за інших рівних з чоловіками умов, а керівні посади їм посісти значно важче. Відповідно й зарплата, яку отримують жінки, є нижчою, що негативно позначається на кількості дівчат, які прагнуть здобути відповідну інженерну освіту.

Ці стереотипи і тенденції спостерігаються в усіх сферах життя, зокрема і в науковій діяльності. Останнім часом гендерні дослідження є частиною наукометричних студій, а відповідні показники усе частіше стають невід'ємною складовою різноманітних звітів. Так, за даними Web of Knowledge, аналіз публікацій і посилань на 57 науковців-чоловіків і 48 науковців-жінок, викладачів на 5 факультетах бібліотечної справи та інформатики у США, засвідчив, що в середньому чоловіки публікують більше праць, ніж жінки. При цьому істотної різниці у подальшому цитуванні цих праць не виявлено [21].

Дослідження наукової бази даних JSTOR, виконане за допомогою нових методів мережевого аналізу, виявило надзвичайно цікаві факти стосовно різних моделей публікування й цитування, зокрема самоцитування, чоловіками і жінками [22]. Опрацювавши 1,5 млн наукових праць (3,6 млн авторів та понад 39 млн цитувань), оприлюднених протягом

1779–2011 рр., дослідники встановили, що загалом 10% посилань є самоцитуваннями. Чоловіки становили близько 78% всіх авторів і цитували власні статті на 56% більше, ніж жінки. Протягом останніх 20 років чоловіки цитують себе на 70% частіше. Крім того, жінки на 10% частіше взагалі не цитують власні попередні праці. Отже, «чоловічий» внесок у самоцитування – майже 85%. І ці показники є незмінними багато десятиліть, попри те, що за останні 50 років жінок-науковців стало значно більше. Проте самоцитування, особливо на початку кар'єри, дає кумулятивний ефект: одне самоцитування в середньому може принести три додаткові сторонні посилання на статтю. Отже, жіноча скромність у цьому випадку є причиною меншої кількості цитувань і, як наслідок, нижчої оцінки ефективності праці, повільнішого кар'єрного зростання та нижчої заробітної плати. Жінки взагалі у своїх роботах наводять менше цитувань, ніж чоловіки, а одноосібні «жіночі» праці зазвичай цитуються рідше. У разі змішаних авторських колективів чоловіки забезпечують цитування на рівні з суто «чоловічими» статтями, однак у таких роботах жінки вкрай рідко є першими чи другими авторами. Тому дослідники [22] вважають за необхідне під час оцінювання жіночої наукової праці враховувати ці особливості задля дотримання справедливості у науковому середовищі. Також вони зазначають, що у науково-освітніх закладах США жінок на керівних посадах менше, «недопредставлені» вони навіть у соціальних науках, а співвідношення чоловіків і жінок помітно зменшується з просуванням на вищі щаблі кар'єри.

Гендерний аспект в НАН України. Гендерні дослідження привертають увагу фахівців багатьох установ Академії. Так, Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України у 2015 р. оприлюднив монографію [23], в якій при висвітленні історичних витоків та функцій соціальної держави акцент зроблено на соціальному захисті та гендерній рівності. Деяко пізніше було проаналізовано тенденції національного розвитку та перешкоди на його шляху, окреслено кроки, необхідні

для забезпечення гендерної рівності [24], висвітлено гендерно орієнтовані погляди та визначено аспекти гендерної нерівності у різних сферах суспільного життя, таких як політичне представництво, ухвалення рішень, розподіл сфер впливу в суспільстві [25]. Результати свідчать, що активніше залучення жінок до вказаних сфер сприятиме гармонійному розвитку демократичного суспільства, зокрема може бути дієвим у протидії корупції [26]. Напрацьовано висновки та рекомендації щодо національної політики, спрямованої на запобігання гендерному насильству [27], розглянуто особливості становища жінок — внутрішньо переміщених осіб в Україні та обґрунтовано доцільність застосування гендерно чутливого підходу до розроблення та впровадження заходів з їх підтримки [28], проаналізовано самооцінку стану здоров'я, досліджено тривалість здорового життя чоловіків та жінок при досягненні 20 років і більше залежно від характеру праці в контексті формування передумов інноваційної зайнятості [29], узагальнено результати гендерної оцінки сучасних тенденцій у сфері охорони здоров'я та добробуту підлітків в Україні [30].

Важливими є також дослідження Інституту соціології НАН України — проаналізовано ставлення українського населення до неоконсервативних гендерних стереотипів і суджень за останні 25 років і визначено ступінь демократичності гендерної свідомості населення України порівняно з європейськими країнами. Україна посідає друге місце за кількістю згодних зі стереотипом «коли роботи бракує, чоловіки повинні мати на неї більше прав, ніж жінки» та перше за кількістю впевнених, що «жінка повинна бути готовою залишити свою оплачувану роботу заради сім'ї» [31]. За результатами ґрунтовного дослідження з'ясовано ставлення українців до родини: в тому, що тільки чоловік має бути головою сім'ї, переконані 39% чоловіків і 22% жінок [32]. У чоловіків вищий рівень адаптованості до соціального життя, водночас вони більшою мірою реагують на зміни у разі поліпшення чи погіршення умов життя [33]. Крім того, чоловіки демонструють більшу гро-

мадську активність [34]. У дослідженні рівня освіти жінок та чоловіків за трьома віковими когортами виявлено міжгенераційну освітню мобільність і показано, що у чоловіків різного віку вирівнюються шанси на здобуття повної вищої освіти, незалежно від того, чи мали їхні батьки повну вищу освіту, чи ні, а у жінок підвищилися шанси на здобуття вищої освіти серед тих, чії батьки закінчили ПТУ. Рівень здобуття повної вищої освіти серед наймолодшої когорти серед чоловіків — 27%, серед жінок — 35% [35].

Слід сказати, що НАН України не є винятком в українському суспільстві, їй також притаманний значний гендерний дисбаланс, який зростає з підвищенням кар'єрного рівня. Так, кількість жінок-дослідниць у 2010 р. становила 9,3 тис. осіб, а у 2016 р. — 7,3 тис., тобто трохи більше 41% загальної кількості науковців [36]. При цьому більшість жінок працювала у природничих науках, утричі менше — в технічних, майже вчетверо менше — у гуманітарних і суспільних. Показовим є зростання кількості жінок — дійсних членів і членів-кореспондентів НАН України: у 1964 р. була лише одна жінка-академік і шість членів-кореспондентів, у 2009 р. — 4 і 26 відповідно, у 2018 р. — 5 і 37. При цьому в 2018 р. кількість чоловіків-академіків становила 193, а членів-кореспондентів — 395, тобто частка жінок — 2,6 і 9,4% відповідно [36].

Гендер і публікаційна активність. Становлячи близько 40% науковців в Академії та будучи значно менше представлені на керівних посадах і найвищих кар'єрних рівнях, жінки рідше є авторами наукових монографій у межах загальноакадемічних видавничих проєктів. Виняток становить лише проєкт «Наукова книга. Молоді вчені», але детальніше про це дещо далі. Нині за напрямом «наукові видання» діє 5 загальноакадемічних книжкових проєктів: «Наукова книга», «Наукова книга. Молоді вчені», «Українська наукова книга іноземною мовою», «Наука для всіх», «Наукові переклади» [37]. Нижче проаналізовано гендерний розподіл авторів від моменту заснування проєкту до кінця 2019 р. У жодному з

проектів залежності гендерного розподілу від часу не виявлено. Якщо один автор брав участь у підготовці кількох книг у межах одного проєкту, його враховували відповідну кількість разів, адже ми досліджували не внесок кожного автора, а склад авторських колективів книг.

Проєкт «Наукова книга», яким від 2002 р. опікується НВП «Видавництво «Наукова думка», нині налічує 482 назви наукових монографій, у роботі над якими взяли участь 1930 авторів. Серед них 1390 чоловіків і 540 жінок.

Це єдиний з академічних видавничих проєктів, у якому взяли участь представники всіх відділень НАН України. Слід одразу зазначити, що через неповноту відомостей про авторів, особливо в разі підготовки книги великими авторськими колективами, стаття авторів доводилося встановлювати не власне з видань, а з інших джерел. Від практики наведення повних імен лише для перших трьох авторів, вочевидь, варто відмовитися. Як і від зазначення лише особи, за чією науковою редакцією підготовлено колективну монографію (таких книг налічується 9, тож відомості про розподіл авторів за цим проєктом не є абсолютно точними, однак тенденції очевидні). Вимогою часу, на нашу думку, є подання у кожній книзі хоча б мінімальних даних про авторів: прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада, звання, науковий ступінь, авторський ідентифікатор. Ця інформація сьогодні не менш важлива, ніж відомості про джерела фінансування виконаного дослідження. Не завжди вдавалося знайти повне ім'я автора і в мережі Інтернет, навіть за його передбачувані на момент написання книги місцем роботи — дається взнаки відсутності авторських ідентифікаторів та особистих сторінок науковців, а також неповнота даних на сторінках наукових установ і закладів вищої освіти. Тому ми були змушені просити допомоги у колег з відповідних відділень НАН України та наукових установ і щиро їм вдячні за надану інформацію.

Серед вказаних 482 книг 156 є одноосібними монографіями, з них жінками написано 31, що становить п'яту частину одноосібних досліджень і 6,4% загальної кількості книг. Мак-

симальна кількість авторів — 71 (видання Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології). Книг, написаних двома авторами, — 118, трьома — 73. Від 5 до 9 авторів включно є у 51 видання, від 10 до 19 включно — у 31 видання, 12 книг написано 20 і більше авторами.

Секцію фізико-технічних і математичних наук НАН У країни представляють 304 монографії, у написанні яких брали участь 931 науковець, серед яких 773 чоловіків і 158 жінок (17% загальної кількості авторів). Розкид значень частки жінок серед авторів також значний: від 10,3% жінок-авторів у Відділенні фізики і астрономії, до 28,0% у Відділенні наук про Землю. В середньому на одну книгу цієї секції припадає 3,1 автора. Виділяються Відділення наук про Землю (5,4) та Відділення ядерної фізики та енергетики (6,3), у решти відділень — 2,1–2,6.

Ученими Секції хімічних і біологічних наук НАН України опубліковано 107 монографій 621 автора, серед яких 247 жінок (39,8%). У цій секції середня кількість авторів на одну книгу є найвищою — 5,8: у Відділенні хімії — 6,3, у Відділенні біохімії, фізіології та молекулярної біології — 5,8, у Відділенні загальної біології — 5,4.

Секція суспільних і гуманітарних наук НАН України представила до цього проєкту 71 книгу 378 авторів, з яких 135 жінок (35,7%).

Є у проєкті і мультидисциплінарні видання: дві монографії написано спільно працівниками установ, які належать до секцій фізико-технічних і математичних наук та хімічних і біологічних наук. У складі їх авторських колективів 9 осіб, з них одна жінка. Щоправда, в одній з цих книг зазначено лише перших трьох авторів (усі чоловіки). Автори ще однієї книги представляють установи секцій фізико-технічних і математичних наук та суспільних і гуманітарних наук. Серед 4 її авторів одна жінка. Розподіл авторів монографій, виданих за цим проєктом, по відділеннях наук НАН України наведено в табл. 1.

Проєкт «Наукова книга. Молоді вчені» започатковано у 2009 р. Його виконання також доручено видавництву «Наукова думка».

Табл. 1. Частка жінок серед авторів книг, виданих за проектом «Наукова книга», по відділеннях наук НАН України

Відділення НАН України	Кількість		Частка жінок, %
	назв книг	авторів	
Математики	25	52	13,5
Інформатики	37	94	10,6
Механіки	32	66	10,6
Фізики і астрономії	54	136	10,3
Наук про Землю	44	239	28,0
Фізико-технічних проблем матеріалознавства	51	122	13,9
Фізико-технічних проблем енергетики	41	97	13,4
Ядерної фізики та енергетики	20	125	18,4
Хімії	29	184	27,2
Біохімії, фізіології і молекулярної біології	37	214	40,2
Загальної біології	41	223	49,8
Економіки	20	142	36,6
Історії, філософії і права	35	206	35,0
Літератури, мови та мистецтвознавства	16	30	36,6

Табл. 2. Частка жінок серед авторів книг, виданих за проектом «Наукова книга. Молоді вчені», по відділеннях наук НАН України

Відділення НАН України	Кількість		Частка жінок, %
	назв книг	авторів	
Математики	3	7	0
Механіки	8	9	44,4
Фізики і астрономії	2	6	50,0
Наук про Землю	7	7	28,6
Фізико-технічних проблем матеріалознавства	1	1	0
Фізико-технічних проблем енергетики	2	3	33,3
Загальної біології	5	5	60,0
Історії, філософії і права	8	9	44,4
Літератури, мови та мистецтвознавства	31	31	77,4

У межах проекту видано 67 книг, написаних 78 авторами, серед яких 41 жінка. Це єдиний з книжкових проектів, де жінок-авторів більше. Можливо, це пов'язано з тим, що монографії в цьому проекті найчастіше є одноосібними (60 назв), адже підготовлені на основі й за результатами дисертаційних досліджень. Інша причина, можливо, полягає в тому, що тут переважають видання Секції суспільних і гуманітарних наук (39 назв), які традиційно вважаються більш жіночою науковою царинною. Секцію фізико-технічних і математичних наук представляють 23 видання, а Секцію хімічних і біологічних наук — 5. Розподіл авторів монографій, виданих за цим проектом, по відділеннях наук НАН України наведено в табл. 2. У цій таблиці немає деяких відділень (інформатики; ядерної фізики та енергетики; хімії; біохімії, фізіології і молекулярної біології; економіки), оскільки вони не брали участь у цьому проекті.

Проект «Українська наукова книга іноземною мовою», започаткований 2009 р., виконує Видавничий дім «Академперіодика». У межах проекту видано 41 книгу, серед яких один збірник праць, із загальною кількістю авторів — 356, з них 56 жінок (15,7%). На 40 монографічних видань проекту припадає 241 автор, серед яких 37 жінок (15,4%). Серед видань проекту 9 одноосібних монографій (усі написані чоловіками); 36 книг мають від одного до 9 авторів, понад 10 авторів у трьох виданнях (найбільше — 60).

Загалом для цього проекту характерні великі авторські колективи. Тут домінують видання Секції фізико-технічних і математичних наук — 31, значно менше книг секцій хімічних і біологічних наук (6) та суспільних і гуманітарних наук (4). Розподіл авторів монографій, виданих за цим проектом, по відділеннях наук НАН України наведено в табл. 3.

Проектом «Наука для всіх», започаткованим 2004 р., також опікується «Академперіодика». Необхідність написання текстів належного рівня з метою популяризації науки, якісного добору ілюстративного матеріалу, обмеженість обсягу видання — основні причини того,

що проєкт наповнюється досить повільно (21 назва), а книги у ньому переважно одноосібні (12 назв, серед яких лише один автор-жінка); у 9 книгах — 2 автори, в одній — 3 і в одній — 6. Загальна кількість авторів цього проєкту — 35, з них 6 жінок (17%).

Секція фізико-технічних і математичних наук видала за цим проєктом 10 назв, Секція хімічних і біологічних наук — 9, Секція суспільних і гуманітарних наук — 4. Розподіл авторів монографій, виданих за проєктом «Наука для всіх», по відділеннях наук НАН України наведено в табл. 4. У цьому проєкті брали участь представники лише 8 відділень НАН України. Відсутні видання відділень математики; інформатики; механіки; фізико-технічних проблем енергетики; ядерної фізики та енергетики; економіки.

Останнім у цьому огляді є проєкт «Наукові переклади», книги в межах якого видають обидва академічні видавництва: НВП «Видавництво «Наукова думка» і Видавничий дім «Академперіодика». За цим проєктом оприлюднено лише 5 книг, адже його наповнення насамперед пов'язане з узгодженням питань авторського права на переклад українською мовою та на видання. Три книги з проєкту є одноосібними: авторська розвідка німецької дослідниці Бланки Єржабкової «Шкільна справа та шкільна політика в рейхскомісаріаті «Україна» 1941–1944», підручник О.С. Давидова «Квантова механіка» і наукова монографія італійської дослідниці Марії Грації Бартоліні «Пізнай самого себе. Неоплатонічні джерела в творчості Г.С. Сковороди». Дві інші праці колективні: класичний посібник «Загальна паразитологія» (з 4 авторів — 3 жінки) і монографія «Дослідження та використання космосу. Сьогодні й завтра» (наукові редактори Берндт Феєрбахер, Хайнц Стоєвер, а серед 19 авторів — 2 жінки). Якщо в цьому випадку як основних авторів розглядати наукових редакторів видання, цей проєкт поки що є єдиним, де жінки як автори переважають (5 жінок і 3 чоловіки). Однак, якщо строго порахувати усіх авторів колективної монографії, то на жінок-авторів припадатиме лише 33%.

Табл. 3. Частка жінок серед авторів книг, виданих за проєктом «Українська наукова книга іноземною мовою», по відділеннях наук НАН України

Відділення НАН України	Кількість		Частка жінок, %
	назв книг	авторів	
Математики	6	12	25,0
Інформатики	4	23	4,4
Механіки	1	3	33,3
Фізики і астрономії*	11	150	18
Наук про Землю	4	66	10,6
Фізико-технічних проблем матеріалознавства	4	44	13,6
Фізико-технічних проблем енергетики	1	5	0
Хімії	4	9	11,1
Біохімії, фізіології і молекулярної біології	1	21	28,6
Загальної біології	1	3	33,3
Історії, філософії і права	2	2	0
Літератури, мови та мистецтвознавства	2	4	50,0

* Автори походять з установ, які входять до складу різних відділень, однак їх враховано в таблиці за належністю установи, яка рекомендувала рукопис до друку

Табл. 4. Частка жінок серед авторів книг, виданих за проєктом «Наука для всіх», по відділеннях наук НАН України

Відділення НАН України	Кількість		Частка жінок, %
	назв книг	авторів	
Фізики і астрономії	4	12	16,7
Наук про Землю	3	5	0
Фізико-технічних проблем матеріалознавства	2	3	0
Хімії	2	2	0
Біохімії, фізіології і молекулярної біології	2	3	33,3
Загальної біології	4	5	20,0
Історії, філософії і права	2	2	0
Літератури, мови та мистецтвознавства	2	3	66,7

Висновки. В Україні панують загальні стереотипи стосовно гендерних ролей, що неминуче позначається на участі жінок і чоловіків у суспільному житті, проявляється у нерівних умовах на ринку праці, при обійманні керівних посад тощо. Тобто повною мірою простежуються загальні тенденції недопредставлення жінок у багатьох сферах діяльності, зокрема в освіті й науці. При цьому чим вищий кар'єрний (посадовий) рівень, тим помітнішим стає гендерний дисбаланс — прояв вертикальної сегрегації. Про це свідчать результати дослідження публікаційної активності жінок у світі загалом і в Україні зокрема.

Так, серед авторів 5 видавничих проєктів НАН України за напрямом «наукові видання» жінки становлять у середньому 26,9%. Однак цей показник, розрахований за загальною кількістю видань у проєктах, є не зовсім коректним. По-перше, авторами книг у проєкті «Наукові переклади» є переважно іноземні вчені, тому він не характеризує публікаційну поведінку співробітниць НАН України. По-друге, проєкт «Наукова книга. Молоді вчені» за наповненням не є типовим: у ньому молоді науковці подають до оприлюднення роботи, написані на основі своїх дисертаційних досліджень. Такі монографії, відповідно до кваліфікаційних вимог, більш потрібні представникам суспільних і гуманітарних наук, серед яких традиційно більше жінок, ніж серед фізиків, математиків, природничиків тощо. Якщо вилучити з досліджуваного масиву дані за цими двома проєктами, то на решту 545 видань припадає 2321 автор, з яких лише 25,9% становлять жінки.

У чому ж причина такої порівняно низької участі жінок у написанні наукових монографічних праць? Вочевидь, отримані результати не можна пояснювати лише вертикальною сегрегацією. Значною мірою така ситуація пов'язана з недостатньо активною публікаційною поведінкою жінок у науці. Жінки загалом пишуть менше, зокрема продукують менше одноосібних монографій — написання якісного наукового тексту потребує багато зусиль і часу, тож жінці, яка традиційно виконує (або

змушена виконувати) інші соціальні ролі, часто легше написати статтю (та ще й у співавторстві), ніж монографію. Саме тому серед жінок менше кандидатів і докторів наук.

Проте навіть якщо жінка і досягає певного рівня у науці, вона все одно не стає настільки активним автором, як більшість чоловіків. Жінки не тільки менше пишуть, вони й менше цитують себе та інших дослідників, тобто, оприлюднивши результати дослідження, не докладають зусиль, щоб ці результати стали помітними. Відповідно, за рівних з чоловіками вихідних умов жінки мають гірші показники ефективності наукової роботи. Менш помітних та менш активних авторів рідше запрошують до написання колективних монографій, які стають дедалі актуальнішою формою наукових досліджень у світі, до рецензування робіт та участі у нових наукових проєктах. А коли й запрошують, то не пропонують їм пріоритетних місць у переліках авторів. Коло замикається: пасивний автор стає незатребуваним і низькооплачуваним.

Водночас наша розвідка показала, що неповнота інформації про авторів у виданнях призводить до втрати зв'язку науковця з його працею, адже тільки за ініціалами та прізвищем ідентифікувати автора часто неможливо. Вочевидь, настав час для введення в практику публікації наукової книги розділу про авторів, незалежно від кількості науковців, що долучилися до написання роботи. Такий розділ має бути обов'язковим елементом наукового видання і містити коректну актуальну інформацію про кожного автора, хоча б у мінімальному обсязі: повне ім'я, місце роботи (афіліація), науковий ступінь, вчене звання, посада, авторський ідентифікатор. До того ж авторам необхідно мати відповідні авторські профілі та своєчасно їх актуалізувати, щоб не загубити у науковому просторі власні напрацювання.

Отже, за нинішніх принципів фінансування наукових досліджень у світі жінкам, які прагнуть активно працювати, потрібно переглянути власну публікаційну поведінку і більше уваги приділяти підготовці оглядів літератури з досліджуваних питань, посиленням на влас-

ні праці, участі у підготовці колективних монографічних досліджень, рецензуванню робіт. Очевидно, що успішність наукової діяльності значною мірою залежить від вибору коректної особистої публікаційної стратегії. Статистично чоловіки роблять це ефективніше. Однак

особливості вибору такої стратегії не пов'язані з гендерними чинниками і, відповідно, подолання низької публікаційної активності жінок значною мірою залежить від їхніх особистих зусиль і підходів до оприлюднення власних наукових здобутків.

REFERENCES

[СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ]

1. Shevchenko N.V. Gender in the mirror of history and perspectives of gender studies in Ukraine. *Ukrainian historical journal*. 2001. 1: 30. (in Ukrainian). http://resource.history.org.ua/publ/journal_2001_1_30 ; *Ukrainian historical journal*. 2001. 2: 34. (in Ukrainian). http://resource.history.org.ua/publ/journal_2001_2_34
[Шевченко Н.В. Гендер у дзеркалі історії та перспективи розвитку гендерних студій в Україні. *Український історичний журнал*. 2001. № 1. С. 30–39; № 2. С. 34–48.]
2. Shevchenko N.V. Gender model of the Ukrainian society of the Middle Ages and early modern times (to the question of typology). *Scientific works of the Petro Mohyla Mykolaiv State Humanitarian University*. Ser.: Historical sciences. 2008. 88(75): 18. (in Ukrainian). <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/history/2008/88-75-3.pdf>
[Шевченко Н.В. Гендерна модель українського суспільства епохи середньовіччя та ранньомодерного часу (до питання про типологію). *Наукові праці Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили*. Сер.: Історичні науки. 2008. Т. 88, Вип. 75. С. 18–25.]
3. Kis O. (ed.). *Ukrainian women in the midst of modernization*. Kharkiv: KSD, 2017. (in Ukrainian).
[Кісь О. (ред.). *Українські жінки в горнілі модернізації*. Харків: КСД, 2017.]
4. Khoma O. (ed.). *On equality of sexes*. Kyiv: Alterpress, 2007. (in Ukrainian).
[Хома О. (ред.). *Про рівність статей*. Київ: Альтерпрес, 2007.]
5. The Beijing Declaration. https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf
[Пекінська декларація. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507]
6. *Gender policy and institutional mechanisms for its implementation in Ukraine*. National Review of the Implementation by Ukraine of the Beijing Declaration and Platform of Action and Final Documents of the Twenty-third Special Session of the UN General Assembly. Ed. M. Koryukalov. Kyiv, 2014. (in Ukrainian). http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/publikationen/gender_policy_ukr_WEB.pdf
[Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні. Національний огляд виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій і заключних документів Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН (укл. М. Корюкалов). Київ, 2014.]
7. Law of Ukraine “On ensuring equal rights and opportunities for women and men”. (in Ukrainian). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
[Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 № 2866-IV.]
8. Constitution of Ukraine. (in Ukrainian). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
[Конституція України. 28.06.1996 № 254к/96.]
9. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “About the Government Commissioner on gender policy”. (in Ukrainian). <https://www.kmu.gov.ua/npas/250049925>
[Постанова Кабінету Міністрів України «Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики» від 07.06.2017 № 390.]
10. *Gender aspects of local budgeting*. Friedrich Ebert Foundation. Kyiv, 2012. (in Ukrainian). <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/09511.pdf>
[Гендерні аспекти бюджетування на місцевому рівні. Прак. посіб. Фонд ім. Фрідріха Еберта. Київ, 2012.]
11. *Gender-oriented Budgeting in Ukraine: Theory and Practice*. Friedrich Ebert Foundation. Kyiv, 2016. (in Ukrainian). <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12562.pdf>
[Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні: теорія і практика: Метод. посіб. Фонд ім. Фрідріха Еберта. Київ, 2016.]

12. Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community, and their Member States, of the other part. Ratified by the Law of Ukraine of 16.09.2014. (in Ukrainian). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
[Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII.]
13. Sustainable Development Goals. UNDP. Goal 5: Gender equality. <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-5-gender-equality.html>
[Цілі сталого розвитку. ПРООН. Ціль 5: Гендерна рівність. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals/goal-5-gender-equality.html>]
14. Wagner A. *Precarization and atypical employment of men and women in Germany and Europe*. Friedrich Ebert Foundation. Kyiv, 2014. (in Russian). <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/10924.pdf>
[Вагнер А. *Прекаризация и атипичная занятость мужчин и женщин в Германии и Европе*. Фонд им. Фридриха Эберта. Киев, 2014.].
15. Lamble L. Only six countries in the world give women and men equal legal work rights. *The Guardian*. 2019.03.01. <https://www.theguardian.com/global-development/2019/mar/01/only-six-countries-in-the-world-give-women-and-men-equal-legal-rights>
16. Golovina O. Education - a purely female affair? Or why men work at school. *New Ukrainian School*. (in Ukrainian). <https://nus.org.ua/articles/osvita-suto-zhinocha-sprava-abo-navishho-choloviky-u-shkoli/>
[Головіна О. Освіта – суто жіноча справа? Або нащо чоловіки у школі. *Нова українська школа*. 09.03.2019.]
17. *Gender audit of the activities of higher education institutions*. Friedrich Ebert Foundation. Kyiv, 2016. (in Ukrainian). <http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/Gender.pdf>
[Гендерний аудит діяльності вищих навчальних закладів. Практ. посіб. Фонд ім. Фрідріха Еберта. Київ, 2016.]
18. Cherba V.M., Romashko I.Yu. Gender inequality in the labor market of Ukraine. *Efficient economy*. 2016. (5). (in Ukrainian). <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4978>
[Черба В.М., Ромашко І.Ю. Гендерна нерівність на ринку праці України. *Ефективна економіка*. 2016. № 5.]
19. *Women and men in ruling positions in Ukraine*. Statistical analysis of open data. UNDP in Ukraine. Kyiv, 2017. (in Ukrainian). <https://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2017/11/ZHinky-ta-choloviky-na-kerivnyh-posadah-v-Ukrayini-.pdf>
[Жінки та чоловіки на керівних посадах в Україні. Статистичний аналіз відкритих даних ЄДРПОУ. ПРООН в Україні. Київ, 2017.]
20. Penas C.S., Willett P. Brief communication: Gender differences in publication and citation counts in librarianship and information science research. *Journal of Information Science*. 2006. **32** (5): 480. DOI: <https://doi.org/10.1177/0165551506066058>
21. King M.M., Bergstrom C.T., Correll S.J., Jacquet J., West J.D. Men Set Their Own Cites High: Gender and Self-citation across Fields and over Time. *Socius: Sociological Research for a Dynamic World*. 2017. **3**: 1. DOI: <https://doi.org/10.1177/2378023117738903>
22. Dyachuk O. et al. *Women and Men in the Energy Sector of Ukraine* (ed. G. Gerasimenko). Heinrich Boll Foundation. Kyiv, 2019. (in Ukrainian). <https://ua.boell.org/uk/2019/06/13/zhinki-ta-choloviki-v-energetichnomu-sektori-ukrayini-0>
[Дячук О., Галустян Ю., Близнюк В., Подолець Р., Трипольська Г. та ін. *Жінки та чоловіки в енергетичному секторі України* (за заг. ред. Г. Герасименко). Представництво Фонду ім. Г. Бьоля в Україні. Київ: Аванпост-Прим, 2019.]
23. Libanova E.M. (ed.). *Human Development in Ukraine: A Historical Dimension of Transforming State Social Policy*. Kyiv, 2014. (in Ukrainian). https://idss.org.ua/monografii/2014_lyud_rozvitok.pdf
[Людський розвиток в Україні: історичний вимір трансформації державної соціальної політики (за ред. Е.М. Лібанової). Київ, 2014.]
24. *Millennium Development Goals Ukraine: 2000-2015. National report*. Kyiv, 2015. (in Ukrainian). http://un.org.ua/images/stories/docs/2015_MDGs_Ukraine_Report_ukr.pdf
[Цілі розвитку тисячоліття Україна: 2000–2015. Національна доповідь. Київ, 2015.]
25. *Gender Assessment in Ukraine – 2016*. Kyiv, 2016. (in Ukrainian). https://idss.org.ua/monografii/2016_genderny_rytannya_ua.pdf
[Оцінка гендерних питань в Україні – 2016. Київ, 2016.]
26. Gerasimenko G. *Corruption through the eyes of women and men*. Kyiv, 2018. (in Ukrainian).

- [Герасименко Г. *Корупція очима жінок і чоловіків*. Київ, 2018.]
27. Gerasymenko G.V. Gender-Based Violence in Ukraine: Issues of Assessment and Policy Response. *Demography and social economy*. 2015. **3**(25): 138. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2015.03.009>
[Герасименко Г.В. Гендерне насильство в Україні: проблеми оцінки та політичної відповіді. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. № 3(25). С. 138–149.]
 28. Gerasymenko G.V. Current position and needs assessment for internally displaced women in Ukraine. *Demography and social economy*. 2016. **2**(27): 183. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2016.02.183>
[Герасименко Г.В. Особливості становища та оцінка потреб жінок — внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2016, № 2 (27). С. 183–194.]
 29. Levchuk N.M. Health and life expectancy in Ukraine in the context of innovative employment. *Demography and social economy*. 2017. **1**(29): 54. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2017.01.054>
[Левчук Н.М. Здоров'я і тривалість життя в Україні у контексті формування передумов інноваційної зайнятості. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 1(29). С. 54–65.]
 30. Gerasymenko G.V. Gender-responsive adolescent health and well-being in Ukraine. *Demography and social economy*. 2017. **3**(31): 11. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2017.03.011>
[Герасименко Г.В. Гендерний вимір здоров'я та добробуту підлітків в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 3(31). С. 11–24.]
 31. Lavrinenko N. Reasons for preserving neo-conservative gender ideology in Ukraine. *Ukrainian Society: Monitoring Social Changes*. 2018. **5**(19): 379. (in Ukrainian).
[Лавріненко Н. Причини збереження неоконсервативної гендерної ідеології в Україні. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. 2018. Вип. 5(19). С. 379–386.]
 32. Lavrinenko N. Family institution: structure and family values. In: *Ukrainian society. Twenty years of independence. Sociological monitoring*. V. 1. Analytical materials. Kyiv, 2011. (in Ukrainian).
[Лавріненко Н. Інститут сім'ї: структура і сімейні цінності. У кн.: *Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг*: у 2 т. Т. 1. Аналітичні матеріали. Київ, 2011. С. 502–517.]
 33. Khodorivska N. Dynamics of Adaptation of Ukrainians to Social Changes: Gender Aspect. In: *Ukrainian Society 1992–2009. Dynamics of social changes*. Kyiv, 2009. (in Ukrainian).
[Ходорівська Н. Динаміка адаптації українців до соціальних змін: гендерний аспект. У кн.: *Українське суспільство 1992–2009. Динаміка соціальних змін*. Київ, 2009. С. 266–275.]
 34. Dembitsky S. Sociological diagnostics of public activities in Ukraine. In: *Ukrainian Society 1992–2013. Status and dynamics of change. Sociological monitoring*. Kyiv, 2013. (in Ukrainian).
[Дембіцький С. Соціологічна діагностика стану громадської активності в Україні. У кн.: *Українське суспільство 1992–2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг*. Київ, 2013. С. 113–119.]
 35. Oksamytna S., Stukalo S. Modern day of Ukrainian education. In: *Ukrainian society. Twenty years of independence. Sociological monitoring*. V. 1. Analytical materials. Kyiv, 2011. (in Ukrainian).
[Оксамитна С., Стукало С. Новітня доба української освіти. У кн.: *Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг*: у 2 т. Т. 1. Аналітичні матеріали. Київ, 2011. С. 444–457.]
 36. Malitsky V.A., Grachev O.O., Kubalsky O.N., Kornilov V.A., Rybachuk V.P., Khorevin V.I., Golovashchenko L.R., Ovcharova L.P. *National Academy of Sciences of Ukraine: statistical and scientometric analysis of the effectiveness of scientific potential* (ed. V.L. Bogdanov). Kiev: Feniks, 2018. (in Ukrainian).
[Маліцький В.А., Грачев О.О., Кубальський О.Н., Корнілов В.А., Рибачук В.П., Хоревін В.І., Головащенко Л.Р., Овчарова Л.П. *Національна академія наук України: статистичний і наукометричний аналіз ефективності наукового потенціалу* (ред. В.Л. Богданов). Київ: Фенікс, 2018.]
 37. Vakarenko O.G., Radchenko A.I. *Research and publishing activity of the National Academy of Sciences of Ukraine: 2002–2011*. (Kyiv: Akadempriodyka, 2013). (in Ukrainian).
[Вакаренко О.Г., Радченко А.І. *Науково-видавнича діяльність Національної академії наук України: 2002–2011 рр.* Київ: Академперіодика, 2013.]

A.I. Radchenko

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0276-6398>

Publishing House "Akademperiodyka" of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv)

T.Yu. Sivova

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9450-6066>

Publishing House "Akademperiodyka" of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv)

PUBLISHING PROJECTS OF NAS OF UKRAINE: GENDER ASPECT OF AUTHORSHIP

Permanent studying and monitoring of publishing activity and the publishing products of the National Academy of Sciences of Ukraine through the prism of worldwide trends urge us to analyze them in their connection with the topical issues of social development. Gender studies are not a novel topic around the world. However, in Ukraine they are still rare. Despite some important achievements and sufficient study of the most important aspects of gender balance, the issue of women's publication activity hasn't been analyzed yet. The article describes the gender aspect of the authorship of the books that were published as a part of academic projects. It also contains relevant statistics for the sections of the NAS of Ukraine dealing with generalized scientific branches (physical, engineering and mathematical sciences; chemical and biological sciences; social sciences humanities) and for the departments within those sections.

Keywords: publishing activity, National Academy of Sciences of Ukraine, gender studies, authorship.